

Dr. Feliks Bister

(Slavnostni govor ob odprtju spominske sobe dr. Antona Korošca, Biserjane, 28. maj 2017)

Draga gospa Alenka Ketiš in družina,
spoštovani častni gostje,
cjenjene priče današnje zgodovinske slovesnosti!

Da sem pred desetletji izbral življenje in delovanje dr. Antona Korošca za temo svoje doktorske naloge, je zasluga urednika avstrijskega krščanskosocialnega glasila »Die Reichspost«, *Friedricha Funderja*, ker prej v nobeni slovenski publikaciji nisem naletel na Koroščevo ime. *Funder* ga v svojih spominih večkrat omenja kot državnozbornskega poslanca. Zame je bilo odločilno, da je bil Korošec zanj »borbeni voditelj katoliških Slovencev, robustnejši od njegovega učenega rojaka, poslanca-profesorja dr. Kreka«.

Tako sem po svojem absolutoriju v študijskem letu 1964/65 z meddržavno avstrijsko-jugoslovansko štipendijo obiskal arhive od Beograda do Ljubljane in seveda tudi pregledal arhivsko gradivo v Mariboru. Od tam sem prišel 25. septembra 1965 prvič v takratni Videm ob Ščavnici in ganjen prestopil prag rojstne hiše Antona Korošca v Biserjanah, o kateri niti nisem vedel, da še obstaja in to le malenkostno spremenjena. Vsi njeni lastniki tedaj in pozneje so me gostoljubno sprejemali; z rajnim Ludvikom sva postala celo prijatelja. Tudi župnik Rado Junež je bil moje teme zelo vesel, ker se tedaj niti sanjati ni upal, da bo pri vseh težavah z oblastjo doživel tako pozornost dunajske univerze uglednemu domačinu Antonu Korošču.

S tem uvodom sem hotel razložiti, zakaj so me prireditelji danes izbrali za slavnostnega govornika ob odprtju spominske sobe za dr. Korošca, ki je bil v prvi polovici 20. stoletja nedvomno najuglednejši slovenski politik in državnik evropskega formata. Slučajno me je pred nekaj dnevi obvestil mlajši kolega-zgodovinar, potomec dalmatinske družine v Londonu, da je na univerzi v Southamptonu prof. Mark Cornwall pristal na disertacijo o Antonu Korošču.

Medtem so hvala Bogu v obdobju samostojne Slovenije slovensko zgodovino pisje obogatili številni mlajši kolegi in kolegice z dragocenimi publikacijami o Korošču, ni mi pa znano, da bi kakšna slovenska univerza načrtno skrbela za monografije o Korošču ali kakšnem drugem važnem politiku habsburške monarhije.

Zato danes namenoma ponovim vprašanje iz leta 1917, ko ugledni dalmatinski politik Pero Čingrija v Dubrovniku želi izvedeti od sina Melka, poslanca na Dunaju, »Kakav je čovjek Korošec?« in sin mu na kratko odgovori: »On je pop, ali narodan čovek kao i Krek.«

Sprašujemo dalje in vsak naj odgovori zase:

- Kdo je bil Anton Korošec, ki ga je akademik Anton Trstenjak označil kot »neklerikalca na čelu klerikalcev«?
- Kdo je bil Anton Korošec, ki ga ima njegov večletni pristaš Jakob Mohorič v svoji Zgodovini krščanske demokracije za politika, pri katerem je »taktika prevladovala nad ideologijo«?
- Kakšen antikomunist je bil Korošec, ko nas je France Filipič presenetil s podatkom, da se je kot podpredsednik prve skupne vlade v Beogradu 1918 izrekel proti prepovedi komunistične partije?

Dovolite nadaljnja vprašanja:

- Ob stoletnici Majniške deklaracije, ki so jo nekateri imenovali kar Koroščevo deklaracijo, smem vprašati, kako ravnajo tiste občine – nad 300 jih je –, ki so dr. Korošču svojčas podelile častno članstvo, s svojo tzd. dediščino?
- Zakaj Korošec za svojo nesporno podporo pri ustanovitvi univerze in SAZU ni deležen javne pozornosti?

In zadnje vprašanje:

- Se zavedamo edinstvenega slovenskega primera, da politik, ki je štiri desetletja merodajno oblikoval narodno usodo, v svoji domovini – današnji Republiki Sloveniji – razen v domači občini nima ne ulice, ne ceste s svojim imenom?

Pred tem ozadjem močno upam, da je današnja slavnostna otvoritev spominske sobe v njegovi rojstni hiši začetek pravične ocene in osnovnega spoštovanja s strani naroda, za katerega je Korošec nesebično deloval in ki ga je ljudstvo podpiralo med obema vojnama pri volitvah v glavnem z absolutno večino. Pieter M. Judson, mednarodno priznani strokovnjak za zgodovino habsburške monarhije, v svojem najnovejšem delu navaja med prominentnimi

nacionalnimi politiki, ki so začeli kot parlamentarni akterji na Dunaju, poleg Tomáša Masaryka tudi Antona Korošca.

Prepričan sem, da je skrajni čas končno zagotoviti Antonu Korošču zaslu-
ženo mesto v našem vseslovenskem zgodovinskem spominu, in to neodvisno
od vsakega svetovnonazorskega stališča.